

Moeder *met een* missie

Fotojournalist Tessa Jol (39) woont samen met haar dochters Iris (8) en Juna (7) en heeft een latrelatie. Onder begeleiding van de ontwikkelingsorganisatie Oxfam Novib bezocht zij samen met enkele vrouwelijke managers van Libresse en Edet een van de armste en onderontwikkeldste landen van de wereld. In Zuid Soedan ontmoette ze ambitieuze meisjes en echte 'powervrouwen'.

Vanaf de jeep maakt Tessa een foto van alle schoolkinderen.

FOTO: ERIC DAEMS/XPLORE

ERPOL

Moeder met een missie

De 'douche' bestaat uit een plastic bakje met water

Onderwijs voor meisjes

De reis wordt georganiseerd om persbeeld te maken en onderzoek te doen naar hoe SCA met de merken Edet, Libresse en Tork de komende drie jaar kan bijdragen aan de al lopende projecten van Oxfam Novib op het gebied van onderwijs en gezondheid. De projecten blijken gericht op de opbouw van het land, zoals het mogelijk maken van onderwijs voor meisjes en het bouwen van sanitaire voorzieningen op scholen. Een op de zeven kinderen onder de vijf jaar gaat dood. Diarree is een van de belangrijkste oorzaken. Meisjes missen onderwijs doordat ze geen maandverband hebben of thuis moeten helpen. Dat raakt me. Kinderen, daar smelt mijn hart van. Ik ben een oermoeder in, volgens mijn vriend, vaak bijna overdreven vorm.

Als voorbereiding op de reis krijgen we een veiligheidstraining voor het uitzonderlijke geval dat we te maken krijgen met lastige militairen, wegblokkades en overvallen. Tijdens een

'real life' overvalsimulatie, waarin een zwarte man acteert als agressor, lig ik op de grond te rillen als een rietje en denk ik: als ik me nu al zo voel, hoe moet dat dan straks in het echt? Ik ben moeder en wilde toch geen enkel risico nemen? Maar het is leerzaam, omdat ik me er bewust van word wat mijn houding in zo'n situatie voor reactie teweeg brengt. Ik moet hem vooral niet aankijken, mijn schouders een beetje naar beneden houden en nederig overkomen, terwijl mijn natuurlijke houding het tegenovergestelde is. Hoewel dit soort situaties niet vaak voorkomt, blij ik op de eerste dag in Soedan deze leerervaring gelijk in de praktijk te kunnen brengen.

Gewapende rebellen

Bij aankomst in het centrum van Juba krijgen we nogmaals een veiligheidsbriefing, dit maal door een veldwerker van Oxfam Great Britain. Hij wijst ons op een landkaart aan waar

De kinderen komen alleen naar school, omdat hun ouders al vroeg aan het werk gaan.

Susanna probeert bij de les te blijven, maar wordt wat giechelend van de camera.

Na een tussenstop en veiligheidsbriefing in Nairobi komen we aan op de airport in Juba, de hoofdstad van het autonome zuiden van Soedan. Ik word omringd door meer dan twee meter lange mannen, met koolzwarte huid en een relatief klein rond gezicht. Het blijken leden van de Dinka stam te zijn, dat is te zien aan de rituele littekens op hun voorhoofd. Ik voel me kwetsbaar met mijn rugzak vol dure fotoapparatuur, dus blijf dicht bij de groep. Buiten heerst hitte en chaos. De hoofdstad bestaat uit een verzameling sloppenwijken, lemen hutten, overal afval en lege autowrakken. Een zandweg vol kuilen met afval vormt de hoofdstraat. Legertrucks en jeeps van diverse ontwikkelingsorganisaties banen zich hier een weg door. Officieren staan gewapend en al op trucks en laten zich als krijgsheren door het verkeer rijden. Daarvan foto's maken mag ik niet, dat is te gevaarlijk. Stiekem doe ik het toch.

Al jaren maak ik in binnen-en buitenland reportages voor tijdschriften en ideële organisaties. Toen ik werd benaderd om voor SCA Hygiene Products en Oxfam Novib een week naar Zuid Soedan te gaan, was mijn eerste reactie dan ook positief. Fotograferen voor een ontwikkelingsorganisatie brengt voor mij twee passies samen: reizen en werken voor goede doelen. Tegelijkertijd dacht ik aan mijn minder positieve ervaring in de sloppenwijken van Zuid Afrika. Toen ik daar in achteraf gezien

onverantwoorde omstandigheden, zonder bewaking, stond te fotograferen, zei ik tegen mezelf: "Dat nooit weer. Hoezo de wereld en andermans kinderen proberen te redden, terwijl ik zelf net gescheiden ben, twee jonge kinderen heb en mijn eigen leven nog niet eens op de rails is." Inmiddels is het weer rustig op het thuisfront en heb ik mijn basis op orde. Mijn ex-man zorgt ook graag voor de kinderen, dus neemt het over als ik wat langer weg ben. Juist door onze alternatieve gezinsvorm heb ik al vroeg moeten leren om mijn kinderen op een gezonde manier los te laten. Ze vinden het ook fijn om bij papa te zijn, dus laat ik ze met een gerust hart achter. Een week weg is prima, maar langer liever niet, dan gaat mijn moedergevoel toch kriebelen. Ook nam ik me na Zuid Afrika voor om me niet meer in dat soort onveilige situaties te begeven. Mijn eerste vraag over Zuid Soedan is dan ook: "Hoe zit het met de veiligheid?" Het blijkt dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken adviseert om dit land alleen voor essentiële doeleinden te bezoeken. Na eenentwintig jaar burgeroorlog is er sinds vijf jaar vrede, maar in de aanloop naar de verkiezingen voor een onafhankelijk Zuid Soedan is er in de afgelopen maanden veel onrust ontstaan. Opeens word ik dus geconfronteerd met een moreel dilemma: durf ik dit wel aan, voor wie en waarom? Maar Oxfam Novib blijkt verantwoordelijk te zijn voor onze veiligheid. Bij de minste of geringste onzekerheid mag er niet worden gereisd.

TEKST EN FOTOGRAFIE TESSA JOL FOTO'S TESSA JOYCE STUURMAN EN ERIC DAEMS/XPLORE

Een klas krijgt Engelse les van een van de weinige leraressen.

We reden 7 uur lang in de hitte, zonder airco, over een weg vol kuilen.

Het gezondheidscentrum in Mundri

Tessa met Juna en Iris.

Tot diep **in de nacht** horen we de **rouwende familieleden**

de afgelopen week een slachting door rivaliserende tribes onder vrouwen en kinderen heeft plaats gevonden. Het blijkt vierhonderd kilometer van ons vandaan en gelukkig ligt er een bergketen zonder wegen tussen. Ook wijst hij ons op het gevaar van de vanuit Oeganda snel oprukkende Lord's Resistance Army. De kindsoldaten blijken op zoek naar medicijnen en sparen daarbij niets of niemand die ze tegenkomen. De eerder geplande reis van SCA werd om die reden afgelast. Maar nu hebben er sinds twee maanden geen incidenten meer plaats gevonden op de weg naar Mundri, dus krijgen we het fiat om te vertrekken. We zijn nog maar net buiten Juba of de jeeps stoppen voor een militaire wegblokkade. We worden gedwongen uit te stappen en onze paspoorten te laten zien bij een schamel hutje dat als kantoor dient. Een twintigtal mannen omringt ons, sommigen dragen kalashnikovs. Als een kudde makke, maar enigszins bange schapen volgen we onze Oxfam Novib vertegenwoordigster. Dit had ze nog nooit meegemaakt. Maar hoe onopvallend kan je rondreizen met acht vrouwen, waarvan zes met blond haar en blauwe ogen? Gelukkig mogen

we na een kort spannend moment, weer verder met de reis. In veertig graden hitte, zonder airco, rijden we over een stoffige hobbelweg, door een soort niemandsland waar geen eind aan lijkt te komen. We zien veel groen, maar op wat vogels en apen na, geen wilde dieren. Door de lange burgeroorlog is het wild uit dit Afrikaanse land verjaagd. Af en toe rijdt er een truck langs vol gewapende rebellen met glinsterende kettingen en zonnebrillen, of zijn het soldaten? Ik merk dat het geheel als een film aan me voorbij trekt, ook worden we steeds meliger en de grapjes steeds cynischer. Het lijkt de manier om met deze vreemde en spannende situatie om te gaan en de werkelijkheid een beetje op een afstand te houden. Na twee dagen reizen, waarvan zeven uur in een jeep, komen we uitgeput aan in het zo op het eerste gezicht rustieke provinciestedje Mundri. Een verzameling lemen hutten gaat verscholen achter mangobomen en dadelpalmen. Het regenseizoen duurt hier opvallend lang en doordat alle bebouwing werd plat gebombardeerd of verbrand door de Arabische milities groeit de natuur hier weelderig

voort. De hutten, wat zandwegen en een paar betonnen gebouwen voor de officiële instanties, vormen de basis van dit stadje in wederopbouw na de langdurige burgeroorlog. We worden hartelijk ontvangen op de compound van MRDA. De Mundri Relief and Development Association is de lokale partnerorganisatie van Oxfam Novib. Helemaal onder het oranje stof en met verwarde haren snakken we naar een douche en koud drankje. We sms-en het thuisfront dat we veilig zijn aangekomen. Helaas is er geen koelkast en bestaat de douche uit een plastic bakje met water. Slapen doen we tussen betonnen muren, op een houten bed en onder een plaat ijzeren dak. Wij dames zijn al snel 'back to basics'. De volgende dag gaan we wandelen in de omgeving. Overal loopt een bewaker met ons mee. Op de planning staat een bezoek aan bewoners, het gezondheidscentrum, een gesprek met hygiëne-voorlichters, jongeren en enkele Power Woman uit het dorp. Met behulp van microcrediet projecten hebben ze een eigen winkeltje, theehuis of restaurant gestart. Opvallend is hun positieve levenshouding waarmee ze naar oplossingen en mogelijkheden kijken.

Ook bezoeken we de lerarenopleiding in een naburig stadje en worden we ontvangen op een school in Mundri. Daar hebben zevenhonderd kinderen les onder een paar bomen en in de ruïnes van een tijdens de oorlog gebombardeerd schoolgebouw. Er zijn geen latrines, dus de kinderen doen hun behoeften in de bosjes en kunnen geen handen wassen, met alle gevolgen vandien. We zijn allen geschokt als we horen dat op één dag drie bekenden van MRDA-medewerkers zijn gestorven, waaronder een jong kindje. Sterven is hier bijna aan de orde van de dag, vaak door diarree of malaria. Tot diep in de nacht horen we de trommels en rouwende familieleden zingen

Moeder met een missie

om de geest van de overleden persoon naar het hiernamaals te begeleiden. Ik vind het moeilijk om die nacht in slaap te komen en besef nogmaals hoe goed wij het hebben in Nederland.

Opvallend ambitieus

Gedurende de vier dagen in Mundri wordt al snel duidelijk dat Edet de bouw van latrines bij zoveel mogelijk scholen in de provincie wil ondersteunen. Tork neemt de regenopvang- en handenwas systemen voor zijn rekening, alsmede zeep en hygiëne-educatie. Daarnaast gaat Libresse de komende drie jaar maandverband en schoolbeurzen aan 350 meisjes verstrekken. Er wordt speciaal iemand aangenomen om het afval wekelijks op te halen en te verbranden.

Tijdens ons verblijf zijn we ook op zoek naar een meisje en jongen voor de campagnefilms van Libresse en Edet. Gezamenlijk spreken de managers van SCA enkele meisjes over hun leefomstandigheden, doelen, dromen en wensen. Allen zijn ze opvallend ambitieus. Uiteindelijk wordt Susanna uitgekozen, zij wil onderwijsminister worden en moeder van negen kinderen. Haar ouders worden bezocht door MRDA om toestemming te vragen of zij mee mag doen en of wij haar de komende jaren mogen volgen. SCA wil, net als Oxfam Novib, structurele en duurzame hulp bieden en dat de resultaten voor iedereen zichtbaar zijn. Ook wordt er een gepaste donatie aan de gemeenschap en haar ouders geschonken voor haar bijdrage aan de campagne.

Susanna en haar vriendinnen mag ik op de foto zetten terwijl zij van MRDA een draagtas krijgen met wat basis hygiënische zaken zoals onderbroekjes, een spiegel, kam, maandverband, zeep en wasmiddel.

Deze zogenaamde 'comfort kit' wordt aan de oudere schoolmeisjes uitgereikt en maandelijks bijgevuld. Schuchter komen de vriendinnen bij elkaar, er wordt wat afgegegied. Voor mij is het een uitdaging om die prachtige lach van de meiden vast te leggen. Daarna wordt mij gevraagd om op een jeep te klimmen en een foto van alle schoolkinderen te maken. De hele school loopt uit, door onze komst zijn ze eerder vrij, dus iedereen is blij. Maar die rare blanke dame op de auto, wordt wel heel argwanend aangekeken. En ik wil zo graag lachende gezichten op de foto. Als ik spontaan "Say ha, ha, ha" roep, schiet iedereen in de lach en heb ik mijn gewenste plaatje.

Dat soort momenten zijn heel bijzonder in mijn vak, dan voel ik intense dankbaarheid. Ik word betaald om de wereld te zien en doe er nog goed mee ook. Dat gevoel wil ik meegeven aan mijn dochters: dat ze leren te creëren uit het niets, dat ze zien dat je van je hobby je werk kan maken. Dat ze vol vertrouwen stappen durven nemen, puur op hun gevoel en dat ze leren dat de wereld niet alleen bestaat uit het Muiderbergse strandparadijs.

Cecilia Bona, medewerkster van MRDA, tussen de managers van SCA en Tessa, in haar lemen hut.

Voor meer informatie over de projecten:
www.libressehelpt.nl en www.edethelpt.nl